

DIREKTYVOS

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA (ES) 2017/1564

2017 m. rugsėjo 13 d.

dėl aklų, regos sutrikimų ar kitą spausdinto teksto skaitymo negalią turinčių asmenų labai leidžiamų tam tikrų būdų naudoti tam tikrus autorių teisių ir gretutinių teisių saugomus kūrinius ir kitus objektus, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 114 straipsnį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ⁽¹⁾,

laikydami įprastos teisėkūros procedūros ⁽²⁾,

kadangi:

- (1) autorių teisių ir gretutinių teisių srities Sąjungos teisės aktais teisių turėtojams suteikiamas teisinis tikrumas ir aukšto lygio apsauga ir sukuriama suderinta teisinė sistema. Ta sistema padeda tinkamai veikti vidaus rinkai ir skatina inovacijas, kūrybą, investicijas ir naujo turinio gamybą, be kita ko, skaitmeninėje aplinkoje. Ja taip pat siekiama skatinti, kad žinios ir kultūra būtų prieinamesnės, užtikrinant kūrinių ir kitų objektų apsaugą ir leidžiant nustatyti visuomenės interesą atitinkančias išimtis ar apribojimus. Turėtų būti išsaugota teisinga teisių turėtojų ir naudotojų teisių bei interesų pusiausvyra;
- (2) teisių turėtojų teisės autorių teisių ir gretutinių teisių srityje yra suderintos Europos Parlamento ir Tarybos direktyvomis 96/9/EB ⁽³⁾, 2001/29/EB ⁽⁴⁾, 2006/115/EB ⁽⁵⁾ ir 2009/24/EB ⁽⁶⁾. Tose direktyvose ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2012/28/ES ⁽⁷⁾ pateiktas išsamus tų teisių išimčių ir apribojimų, kurie leidžia siekiant tam tikrų politikos tikslų tam tikromis sąlygomis naudotis turiniu be teisių turėtojų leidimo, sąrašas;
- (3) akliems, regos sutrikimų ar kitą spausdinto teksto skaitymo negalią turintiems asmenims tebekyla daug kliūčių susipažinti su autorių teisių ir gretutinių teisių saugomomis knygomis ir kitais spaudiniais. Atsižvelgiant į aklų, regos sutrikimų ar kitą spausdinto teksto skaitymo negalią turinčių asmenų teises, įtvirtintas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje (toliau – Chartija) ir Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijoje (toliau – Neįgaliųjų teisių konvencija), reikėtų imtis priemonių, kad tokie prieinamų formų knygos ir kiti spaudiniai taptų labiau pasiekiami ir pagerėtų jų apyvarta vidaus rinkoje;

⁽¹⁾ OL C 125, 2017 4 21, p. 27.

⁽²⁾ 2017 m. liepos 6 d. Europos Parlamento pozicija (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje) ir 2017 m. liepos 17 d. Tarybos sprendimas.

⁽³⁾ 1996 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 96/9/EB dėl duomenų bazių teisinės apsaugos (OL L 77, 1996 3 27, p. 20).

⁽⁴⁾ 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (OL L 167, 2001 6 22, p. 10).

⁽⁵⁾ 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/115/EB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje (OL L 376, 2006 12 27, p. 28).

⁽⁶⁾ 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/24/EB dėl kompiuterių programų teisinės apsaugos (OL L 111, 2009 5 5, p. 16).

⁽⁷⁾ 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/28/ES dėl tam tikro leistino nenustatytų autorių teisių kūrinių naudojimo (OL L 299, 2012 10 27, p. 5).

- (4) 2014 m. balandžio 30 d. Sąjungos vardu pasirašyta Marakešo sutartis dėl geresnių sąlygų susipažinti su paskelbtais kūrinių sudarymo akliems, regos sutrikimų ar kitą spausdinto teksto skaitymo negalią turintiems asmenims (toliau – Marakešo sutartis) ⁽¹⁾. Jos tikslas – akliems, regos sutrikimų ar kitą spausdinto teksto skaitymo negalią turintiems asmenims pagerinti kai kurių prieinamų formų kūrinių ir kitų saugomų objektų pasiekiamumą ir tarpvalstybinį keitimąsi jais. Marakešo sutartyje reikalaujama, kad susitariančiosios šalys nustatytų autorių teisių ir gretutinių teisių išimtis ar apribojimus tam tikrų kūrinių ir kitų objektų prieinamų formų kopijų gamybai, sklaidai ir tarpvalstybiniam keitimuisi tomis kopijomis. Sąjungai sudarius Marakešo sutartį, reikia pritaikyti Sąjungos teisę – nustatyti privalomą ir suderintą išimtį, galiojančią naudojimo būdams, kūriniams ir naudos gavėjams, kuriems taikoma ta sutartis;
- (5) pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo nuomonę 3/15 ⁽²⁾, Marakešo sutartyje nustatytos autorių teisių ir gretutinių teisių išimtis ar apribojimai tam tikrų kūrinių ir kitų objektų prieinamų formų kopijų gamybai ir sklaidai turi būti taikomi Direktyvos 2001/29/EB suderintoje srityje;
- (6) šia direktyva darniai įgyvendinami įsipareigojimai, kurių Sąjunga turi laikytis pagal Marakešo sutartį, siekiant užtikrinti, kad atitinkamos priemonės vidaus rinkoje būtų taikomos suderintai. Todėl šioje direktyvoje turėtų būti numatytos privalomos Sąjungos teisės aktais suderintų teisių išimtis, kurios sietųsi su Marakešo sutartyje aptartais naudojimo būdais ir kūrinių. Tokios teisės visų pirma apima atgaminimo, viešo paskelbimo, padarymo viešai prieinamu, platinimo ir teikimo panaudai teises, kaip numatyta direktyvose 2001/29/EB, 2006/115/EB ir 2009/24/EB, ir atitinkamas Direktyvoje 96/9/EB numatytas teises. Kadangi išimčių ar apribojimų, kuriuos reikalaujama taikyti pagal Marakešo sutartį, taikymo sričiai priklauso ir garsiniai kūriniai, tokie kaip garso knygos, šioje direktyvoje numatyta privaloma išimtis taip pat turėtų būti taikoma gretutinėms teisėms;
- (7) ši direktyva skirta asmenims, kurie yra akli, asmenims, kurie turi regos sutrikimą, kurio neįmanoma sumažinti taip, kad tų asmenų rega iš esmės nesiskirtų nuo regos asmens, neturinčio tokio sutrikimo, asmenims, kurie turi suvokimo ar skaitymo negalią, įskaitant disleksiją ar bet kokią kitą mokymosi sutrikimą, ir todėl negali skaityti spausdintų kūrinių taip pat, kaip tokios negalios neturintys asmenys, ir asmenims, kurie dėl fizinės negalios nepajėgia laikyti ar vartyti knygos arba sutelkti žvilgsnio ar judinti akių taip, kaip to paprastai reikėtų norint skaityti, jei dėl tokių sutrikimų ar negalios tie asmenys nepajėgia skaityti spausdintų kūrinių iš esmės taip, kaip tokio sutrikimo ar negalios neturintys asmenys. Todėl šia direktyva siekiama padidinti knygų, įskaitant e. knygas, žurnalų, laikraščių, periodinių leidinių ir kitų tekstų, ženklų forma pateiktų kūrinių, įskaitant natas, ir kitų spaudinių kopijas, įskaitant garso formatą (skaitmeninį ir analoginį), internete ir ne internete pasiekiamumą formomis, kuriomis tie kūriniai ir kiti objektai tampa tiems asmenims prieinami iš esmės taip pat, kaip tokio sutrikimo ar negalios neturintiems asmenims. Prieinamos formos yra, pavyzdžiui, Brailio raštas, stambus šriftas, pritaikytos e. knygos, garso knygos ir radijo transliacijos;
- (8) šioje direktyvoje numatyta privaloma išimtis turėtų apriboti atgaminimo teisę, kad būtų galima atlikti bet kokią veiksmą, kurio reikia norint kūrinių ar kitą objektą pakeisti, konvertuoti ar pritaikyti taip, kad būtų pagaminta prieinamos formos kopija, kuri leistų naudoti gavėjams susipažinti su tuo kūriniu ar kitu objektu. Tai, be kita ko, reikėtų suteikti reikiamas priemones, kuriomis galima susirasti informaciją prieinamos formos kopijoje. Tai taip pat reikėtų, kad gali prireikti padaryti pakeitimus tais atvejais, kai kūrinių ar kito objekto formatais jau yra prieinamas tam tikriems naudoti gavėjams, tačiau neprieinamas kitiems naudoti gavėjams dėl skirtingų sutrikimų ar skirtingos negalios, arba skirtingo tokių sutrikimų ar negalios laipsnio;
- (9) šioje direktyvoje nurodytiems leistiniems naudojimo būdams priskiriama ir prieinamos formos kopijų gamyba, kurią vykdo naudoti gavėjai arba jų poreikius tenkinantys įgaliotieji subjektai, ar tie įgaliotieji subjektai būtų viešosios ar privačiosios organizacijos, ypač bibliotekos, švietimo įstaigos ir kitos ne pelno organizacijos, kurių viena iš pagrindinių veiklų, institucinių įsipareigojimų arba vienas iš su viešuoju interesu susijusių uždavinių yra teikti paslaugas spausdinto teksto skaitymo negalią turintiems asmenims. Šioje direktyvoje nurodytiems

⁽¹⁾ 2014 m. balandžio 14 d. Tarybos sprendimas 2014/221/ES dėl Marakešo sutarties dėl geresnių sąlygų susipažinti su paskelbtais kūrinių sudarymo akliems, regos sutrikimų ar kitą spausdinto teksto skaitymo negalią turintiems asmenims pasirašymo Europos Sąjungos vardu (OL L 115, 2014 4 17, p. 1).

⁽²⁾ 2017 m. vasario 14 d. Teisingumo Teismo nuomonė, 3/15, ECLI:EU:C:2017:114, 112 punktas.

naudojimo būdams reikėtų priskirti ir vien naudos gavėjų naudotinių prieinamos formos kopijų gamybą, kurią fiziniai asmenys vykdo naudos gavėjų vardu arba padeda vykdyti naudos gavėjams. Turėtų būti daromos tik tų kūrinių ar kitų objektų, su kuriais naudos gavėjai ar įgaliotieji subjektai gali teisėtai susipažinti, prieinamos formos kopijos. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad bet kokios sutartinės nuostatos, kuriomis siekiama neleisti taikyti išimtį ar apriboti jos taikymą, neturėtų teisinės galios;

- (10) remiantis šioje direktyvoje nustatyta išimtimi reikėtų leisti įgaliotiesiems subjektams gaminti ir internetu bei fizinėmis priemonėmis platinti Sąjungoje kūrinių ar kitų objektų, kuriems taikoma ši direktyva, prieinamos formos kopijas. Šia direktyva įgaliotieji subjektai neturėtų būti įpareigojami gaminti ir platinti tokių kopijų;
- (11) siekiant užtikrinti didesnę prieinamos formos kopijų pasiekiamumą vidaus rinkoje, vienoje valstybėje narėje pagamintos prieinamos formos kopijos turėtų būti pasiekiamos visose valstybėse narėse. Tai sumažintų poreikį dubliuoti to paties kūrinio ar kito objekto kopijų gamybą visoje Sąjungoje ir taip leistų sutaupyti ir padidinti efektyvumą. Todėl šia direktyva reikėtų užtikrinti, kad bet kurioje valstybėje narėje įgaliotųjų subjektų padarytos prieinamos formos kopijos galėtų patekti į apyvartą ir kad jas galėtų pasiekti naudos gavėjai ir įgaliotieji subjektai visoje Sąjungoje. Siekiant skatinti tokius tarpvalstybinius mainus ir sudaryti palankesnes sąlygas įgaliotųjų subjektų tarpusavio nustatymui ir bendradarbiavimui, turėtų būti skatinama savanoriškai dalytis informacija apie Sąjungoje įsisteigusių įgaliotųjų subjektų pavadinimus ir kontaktinius duomenis, įskaitant interneto svetaines, jei jų esama. Todėl valstybės narės turėtų Komisijai teikti iš įgaliotųjų subjektų gautą informaciją. Tai neturėtų reikšti, kad valstybėms narėms nustatomas įpareigojimas tikrinti tokios informacijos išsamumą ir tikslumą ar jos atitiktį nacionalinės teisės aktams, kuriais perkeliama ši direktyva. Tokią informaciją turėtų viešai Sąjungos lygiu skelbti Komisija centriniam informacijos punkte internete. Tai taip pat padėtų įgaliotiesiems subjektams, naudos gavėjams ir teisių turėtojams susisiekti su įgaliotaisiais subjektais norint gauti daugiau informacijos pagal šios direktyvos ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2017/1563⁽¹⁾ nuostatas. Pirmiau nurodytas centrinis informacijos punktas turėtų papildyti informacinį punktą, kurį turi įsteigti Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos (PINO) tarptautinis biuras, kaip nustatyta Marakešo sutartyje, ir kuriuo siekiama sudaryti palankesnes sąlygas įgaliotųjų subjektų nustatymui ir jų tarpusavio bendradarbiavimui tarptautiniu lygmeniu;
- (12) siekiant pagerinti prieinamos formos kopijų pasiekiamumą ir užkirsti kelią kūrinių ar kitų objektų sklaidai neturint leidimo, įgaliotieji subjektai, kurie vykdo prieinamos formos kopijų platinimą, viešą paskelbimą ar daro jas viešai prieinamas, turėtų laikytis tam tikrų įsipareigojimų;
- (13) įgaliojimo ar pripažinimo reikalavimais, kuriuos valstybės narės gali taikyti įgaliotiesiems subjektams, pvz., susijusiais su bendro pobūdžio paslaugų teikimu naudos gavėjams, neturėtų būti neleidžiama įgaliotojo subjekto apibrėžtį pagal šią direktyvą atitinkantiems įgaliotiesiems subjektams taikyti naudojimo būdus, leidžiamus pagal šią direktyvą;
- (14) šioje direktyvoje numatyta išimtis yra ypatingo pobūdžio, jos specifinė taikymo sritis ribota, o jos naudos gavėjams reikia teisinio tikrumo, todėl valstybėms narėms neturėtų būti leista kelti papildomų, kitų nei šioje direktyvoje nustatytų išimties taikymo reikalavimų, tokių kaip išankstinė patikra, ar prieinamų formų kūrinių galima gauti rinkoje. Valstybėms narėms turėtų būti leidžiama tik nustatyti kompensavimo sistemas, susijusias su leidžiamais būdais įgaliotiesiems subjektams naudoti saugomus kūrinius ar kitus objektus. Siekiant išvengti naštos naudos gavėjams ir neleisti atsirasti tarpvalstybinio prieinamos formos kopijų platinimo kliūtims bei siekiant išvengti perteklinių reikalavimų įgaliotiesiems subjektams, svarbu, kad galimybė valstybėms narėms nustatyti tokias kompensavimo sistemas būtų ribota. Todėl pagal kompensavimo sistemas neturėtų būti reikalaujama, kad naudos gavėjai atliktų mokėjimus. Šios sistemos turėtų būti taikomos tik tokią sistemą nustačiusios valstybės narės teritorijoje įsisteigusiems saugomus kūrinius ir kitus objektus naudojančioms įgaliotiesiems subjektams ir pagal jas neturėtų būti reikalaujama mokėjimų iš įgaliotųjų subjektų, įsisteigusių kitose valstybėse narėse ar trečiojoje šalyse, kurios yra Marakešo sutarties šalys. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad tokiomis kompensavimo sistemomis nenustatoma daugiau apsunkinančių reikalavimų tarpvalstybiniam keitimuisi prieinamos formos kopijomis nei netarpvalstybinio keitimosi atvejais, įskaitant formos ir galimo kompensacijos dydžio sritis. Nustatant kompensacijos dydį reikėtų tinkamai atsižvelgti į įgaliotųjų subjektų pelno nesiekiantį

⁽¹⁾ 2017 m. rugsėjo 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/1563 dėl Sąjungos ir trečiųjų šalių tarpvalstybinio keitimosi autorių ir gretutinių teisių saugomų tam tikrų kūrinių ir kitų objektų prieinamos formos kopijomis aklų, regos sutrikimų ar kitą spausdinto teksto skaitymo negalią turinčių asmenų labui (žr. šio Oficialiojo leidinio p. 1).

veiklos pobūdį, viešojo intereso tikslus, kurių siekiama šia direktyva, išimtimi besinaudojančių naudos gavėjų interesus, galimą žalą teisių turėtojams ir poreikį užtikrinti tarpvalstybinį prieinamos formos kopijų platinimą. Taip pat reikėtų atsižvelgti į ypatingas aplinkybes kiekvienu atveju, susidarancias pagaminus konkrečios prieinamos formos kopiją. Kai žala teisių turėtojui yra minimali, neturėtų atsirasti jokių kompensacijos mokėjimo pareigų;

- (15) svarbu, kad atliekant bet kokią asmens duomenų tvarkymą pagal šią direktyvą būtų laikomasi pagrindinių teisių, įskaitant teisę į privatų ir šeimos gyvenimą ir teisę į asmens duomenų apsaugą pagal Chartijos 7 ir 8 straipsnius; ir taip pat svarbu, kad bet koks toks tvarkymas atitiktų Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 95/46/EB ⁽¹⁾ ir 2002/58/EB ⁽²⁾, kurios reglamentuoja asmens duomenų tvarkymą, kuri pagal šią direktyvą gali atlikti įgaliojami subjektai, prižiūrint valstybių narių kompetentingoms institucijoms, visų pirma valstybių narių paskirtoms viešosioms nepriklausomoms institucijoms;
- (16) Neįgaliųjų teisių konvencija, prie kurios yra prisijungusi Sąjunga, neįgaliesiems užtikrinama teisė į informaciją ir mokslą ir teisė dalyvauti kultūriniame, ekonominiame ir socialiniame gyvenime taip pat, kaip kitiems asmenims. Neįgaliųjų teisių konvencijoje reikalaujama, kad prie konvencijos prisijungusios šalys, vadovaudamosi tarptautine teise, imtųsi reikiamų veiksmų, kad užtikrintų, kad intelektinės nuosavybės apsaugos įstatymuose nebūtų nepagrįstų ar diskriminacinių kliūčių neįgaliesiems susipažinti su kultūrine medžiaga;
- (17) pagal Chartiją, Sąjungoje draudžiama visų formų diskriminacija, įskaitant diskriminaciją dėl negalios, ir pripažįstama bei gerbiama neįgalių asmenų teisė naudotis priemonėmis, užtikrinančiomis jų nepriklausomumą, socialinį bei profesinį integravimą ir dalyvavimą bendruomenės gyvenime;
- (18) priimdama šią direktyvą Sąjunga siekia užtikrinti, kad naudos gavėjai galėtų susipažinti su prieinamų formų knygomis ir kitais spaudiniais visoje vidaus rinkoje. Todėl ši direktyva yra pirmas svarbus žingsnis gerinant neįgalių asmenų prieinamumą prie kūrinių;
- (19) Komisija turėtų įvertinti prieinamų formų kūrinių ir kitų objektų, kuriems ši direktyva nėra taikoma, pasiekiamumo ir prieinamų formų kūrinių ir kitų objektų pasiekiamumo kitokią negalią turintiems asmenims padėtį. Svarbu, kad Komisija atidžiai peržiūrėtų padėtį toje srityje. Prireikus, remiantis Komisijos pateikta ataskaita, gali būti svarstomas direktyvos taikymo srities keitimas;
- (20) Valstybėms narėms turėtų būti leidžiama ir toliau pagal Direktyvos 2001/29/EB 5 straipsnio 3 dalies b punktą nustatyti neįgaliesiems naudingą išimtį arba apribojimą tais atvejais, kuriais netaikoma ši direktyva, visų pirma dėl kūrinių ir kitų objektų bei negalių, kurie nenumatyti šioje direktyvoje. Šia direktyva valstybėms narėms neužkertamas kelias nustatyti teisių, kurios nėra suderintos pagal Sąjungos autorių teisių sistemą, išimtis arba apribojimus;
- (21) taigi šioje direktyvoje užtikrinamos pagrindinės teisės ir laikomasi principų, visų pirma Chartijoje ir Neįgaliųjų teisių konvencijoje pripažintų principų. Ši direktyva turėtų būti aiškinama ir taikoma atsižvelgiant į tas teises ir principus;
- (22) Marakešo sutartimi nustatomi tam tikri išpareigojimai dėl Sąjungos ir prie sutarties prisijungusių trečiųjų šalių keitimosi prieinamos formos kopijomis. Priemonės, kurių ėmėsi Sąjunga vykdydama tuos išpareigojimus, yra pateiktos Reglamente (ES) 2017/1563, kurio aiškinimas turėtų sietis su šia direktyva;

⁽¹⁾ 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmens apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (OL L 281, 1995 11 23, p. 31). Ta direktyva nuo 2018 m. gegužės 25 d. panaikinama ir pakeičiama 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016 5 4, p. 1).

⁽²⁾ 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių) (OL L 201, 2002 7 31, p. 37).

- (23) kadangi šios direktyvos tikslo, t. y. pagerinti regos sutrikimų ar kitą spausdinto teksto skaitymo negalią turinčių asmenų Sąjungoje galimybes susipažinti su kūriniiais ir kitais autorių teisių ir gretutinių teisių saugomais objektais, valstybės narės negali deramai pasiekti, o dėl šio tikslo masto ir poveikio jį galima geriau pasiekti Sąjungos lygmeniu, laikydamosi Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šia direktyva neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti;
- (24) pagal 2011 m. rugsėjo 28 d. bendrą valstybių narių ir Komisijos politinį pareiškimą dėl aiškinamųjų dokumentų ⁽¹⁾ valstybės narės įsipareigojo pagrįstais atvejais prie pranešimų apie perkėlimo priemones pridėti vieną ar daugiau dokumentų, kuriuose paaiškinamos direktyvos sudėtinių dalių ir nacionalinių perkėlimo priemonių atitinkamų dalių sąsajos. Šios direktyvos atveju teisės aktų leidėjas laikosi nuomonės, kad tokių dokumentų perdavimas yra pagrįstas,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

1 straipsnis

Dalykas ir taikymo sritis

Šia direktyva siekiama labiau suderinti autorių ir gretutinėms teisėms vidaus rinkoje taikomą Sąjungos teisę, nustatant taisykles, kaip aklų, regos sutrikimų ar kitą spausdinto teksto skaitymo negalią turinčių asmenų labai naudoti tam tikrus kūrinius ir kitus objektus be teisių turėtojo leidimo.

2 straipsnis

Terminų apibrėžtys

Šioje direktyvoje vartojamų terminų apibrėžtys:

- 1) kūrinys ar kitas objektas – paskelbtas ar kitu būdu teisėtai padarytas viešai prieinamas autorių ir gretutinių teisių saugomas knygos, žurnalo, laikraščio, periodinio leidinio ar kito pobūdžio rašto, ženklų, įskaitant natas, formos kūrinys ir susijusios iliustracijos, bet kokioje laikmenoje, įskaitant garso formą, kaip antai garso knygos, ir skaitmeninę formą;
- 2) naudos gavėjas, nepaisant visų kitų negalių, – asmuo, kuris:
 - a) yra aklas;
 - b) turi regos sutrikimą, kurio neįmanoma sumažinti taip, kad to asmens rega iš esmės nesiskirtų nuo regos asmens, neturinčio tokio sutrikimo, ir kuris dėl to nepajėgia skaityti spausdintų kūrinių iš esmės taip, kaip tokio sutrikimo neturintis asmuo;
 - c) turi suvokimo ar skaitymo negalią ir dėl to nepajėgia skaityti spausdintų kūrinių iš esmės taip, kaip tokios negalios neturintis asmuo; arba
 - d) dėl fizinės negalios nepajėgia laikyti ar vartyti knygos arba sutelkti žvilgsnio ar judinti akių taip, kaip to paprastai reikėtų norint skaityti;
- 3) prieinamos formos kopija – alternatyviu būdu ar forma pateikta kūrinio ar kito objekto kopija, naudos gavėjui suteikianti galimybę susipažinti su kūriniu ar kitu objektu, įskaitant galimybę tokiam asmeniui susipažinti su kūriniu taip pat paprastai ir patogiai, kaip su juo susipažintų 2 punkte nurodytų sutrikimų ar negalių neturintis asmuo;
- 4) įgaliojasis subjektas – subjektas, kuriam valstybė narė suteikė įgaliojimą arba pripažinimą, kad jis gali nesiekdamas pelno teikti naudos gavėjams švietimo, mokymo, adaptuoto skaitymo ar susipažinimo su informacija paslaugas. Šis subjektas taip pat gali būti viešoji įstaiga arba ne pelno organizacija, kurios vykdomas minėtų paslaugų teikimas naudos gavėjams yra viena iš pagrindinių jos veiklos sričių, institucinių įsipareigojimų ar dalis jos viešojo intereso uždavinių.

⁽¹⁾ OL C 369, 2011 12 17, p. 14.

3 straipsnis

Leidžiami naudojimo būdai

1. Valstybės narės numato išimtį, pagal kurią nebūtų reikalaujama kūrinio ar kito objekto autorių ar gretutinių teisių turėtojų leidimo pagal Direktyvos 96/9/EB 5 ir 7 straipsnius, Direktyvos 2001/29/EB 2, 3 ir 4 straipsnius, Direktyvos 2006/115/EB 1 straipsnio 1 dalį, 8 straipsnio 2 ir 3 dalis ir 9 straipsnį bei Direktyvos 2009/24/EB 4 straipsnį bet kuriam veiksmui, kurio reikia, kad:
 - a) naudos gavėjas ar jo vardu veikiantis asmuo pagamintų kūrinio ar kito objekto prieinamos formos kopiją, su kuria naudos gavėjas gali teisėtai susipažinti ir kuria gali naudotis vien naudos gavėjas; ir
 - b) įgaliotasis subjektas pagamintų, perduotų, padarytų viešai pasiekiamą, išplatintų arba paskolintų kūrinio ar kito objekto, su kuriuo jis gali teisėtai susipažinti, prieinamos formos kopiją naudos gavėjui ar kitam įgaliotajam subjektui tam, kad ja nesiekdamas pelno naudotųsi vien naudos gavėjas.
2. Tinkamai atsižvelgdamos į pakeitimus, kurių reikia norint kūrinių ar kitą objektą padaryti prieinamą alternatyvia forma, valstybės narės užtikrina, kad kiekvienoje prieinamos formos kopijoje nebūtų pažeistas kūrinio ar kito objekto vientisumas.
3. Šio straipsnio 1 dalyje numatyta išimtis taikoma tik tam tikrais specialiais atvejais, kurie neprieštarauja įprastiniam kūrinio ar kito objekto naudojimui ir nepagrįstai nepažeidžia teisėtų turėtojų interesų.
4. Šio straipsnio 1 dalimi nustatyta išimčiai taikoma Direktyvos 2001/29/EB 6 straipsnio 4 dalies pirma, trečia ir penkta pastraipos.
5. Valstybės narės užtikrina, kad 1 dalyje numatytos išimties nebūtų galima panaikinti sutartimi.
6. Valstybės narės gali numatyti, kad pagal šią direktyvą leidžiamiems kūrinio ar kito objekto naudojimo būdams, kurių imasi jų teritorijoje įsisteigę įgaliotieji subjektai, būtų taikomos kompensavimo sistemos, kiek leidžiama pagal šią direktyvą.

4 straipsnis

Prieinamos formos kopijos vidaus rinkoje

Valstybės narės užtikrina, kad jų teritorijoje įsisteigęs įgaliotasis subjektas naudos gavėjo ar kito bet kurioje valstybėje narėje įsisteigusio įgaliotojo subjekto labui galėtų atlikti 3 straipsnio 1 dalies b punkte nurodytus veiksmus. Valstybės narės taip pat užtikrina, kad naudos gavėjas ar jų teritorijoje įsisteigęs įgaliotasis subjektas galėtų iš bet kurioje valstybėje narėje įsisteigusio įgaliotojo subjekto gauti prieinamos formos kopiją arba su ja susipažinti.

5 straipsnis

Įgaliotųjų subjektų įsipareigojimai

1. Valstybės narės numato, kad jų teritorijoje įsisteigęs įgaliotasis subjektas, kuris atlieka 4 straipsnyje nurodytus veiksmus, nustato savo praktiką ir ja vadovaujasi siekdamas užtikrinti, kad jis:
 - a) platintų, perduotų ir padarytų prieinamas prieinamo formato kopijas tik naudos gavėjams ar kitiems įgaliotiesiems subjektams;
 - b) imtųsi tinkamų priemonių atgrasyti nuo prieinamos formos kopijų atgaminimo, platinimo, viešo paskelbimo ar padarymo viešai prieinamų neturint leidimo;
 - c) rūpestingai tvarkytų kūrinius ar kitus objektus, ir jų prieinamos formos kopijas ir tvarkomąjį darbą fiksuotų; ir
 - d) skelbtų ir atnaujintų, kai tinka, savo interneto svetainėje arba kitais internetiniais ar neinternetiniais kanalais, informaciją, kaip jis vykdo a–c punktuose išdėstytus įsipareigojimus.

Valstybės narės užtikrina, kad pirmoje pastraipoje nurodyta praktika būtų nustatyta ir ja būtų vadovaujamosi visapusiškai laikantis naudos gavėjų asmens duomenų tvarkymo taisyklių, nurodytų 7 straipsnyje.

2. Valstybės narės užtikrina, kad jų teritorijoje įsisteigęs įgaliotasis subjektas, kuris atlieka 4 straipsnyje nurodytus veiksmus, paprašytas prieinamu būdu pateikia naudos gavėjams, kitiems įgaliotiesiems subjektams ar teisių turėtojams šią informaciją:

- a) sąrašą kūrinių ar kitų objektų, kurių prieinamos formos kopijas jis turi, ir turimas formas; ir
- b) įgaliotųjų subjektų, su kuriais jis keitėsi prieinamos formos kopijomis pagal 4 straipsnį, pavadinimus ir kontaktinius duomenis.

6 straipsnis

Skaidrumas ir keitimasis informacija

1. Valstybės narės ragina jų teritorijoje įsisteigusius įgaliotuosius subjektus, kurie atlieka šios direktyvos 4 straipsnyje ir Reglamento (ES) 2017/1563 3 ir 4 straipsniuose nurodytus veiksmus, savanoriškai joms pranešti savo pavadinimus ir kontaktinius duomenis.

2. Valstybės narės informaciją, gautą pagal 1 dalį, pateikia Komisijai. Komisija tokią informaciją paskelbia viešai centriniame informacijos punkte internete ir ją nuolat atnaujina.

7 straipsnis

Asmens duomenų apsauga

Igyvendinant šią direktyvą asmens duomenys tvarkomi pagal Direktyvas 95/46/EB ir 2002/58/EB.

8 straipsnis

Direktyvos 2001/29/EB dalinis pakeitimas

Direktyvos 2001/29/EB 5 straipsnio 3 dalies b punktas pakeičiamas taip:

- „b) naudojama žmonių su negalia naudai ir šis naudojimas yra tiesiogiai susijęs su šia negalia, yra nekomercinio pobūdžio ir tokio masto, kurį pateisina atitinkama negalia, nedarant poveikio valstybių narių įsipareigojimams pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2017/1564 (*);

(*) 2017 m. rugsėjo 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2017/1564 dėl aklų, regos sutrikimų ar kitą spausdinto teksto skaitymo negalią turinčių asmenų labai leidžiamų tam tikrų būdų naudoti tam tikrus autorių teisių ir gretutinių teisių saugomus kūrinius ir kitus objektus, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (OL L 242, 2017 9 20, p. 6).“

9 straipsnis

Ataskaita

Ne vėliau kaip 2020 m. spalio 11 d. Komisija Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui pateikia ataskaitą, kiek naudos gavėjams pasiekiami kiti, nei 2 straipsnio 1 punkte apibrėžti, prieinamų formų kūriniai ir kiti objektai ir kiek prieinamų formų kūriniai ir kiti objektai pasiekiami asmenims, turintiems kitokių negalių, negu nurodytosios 2 straipsnio 2 punkte. Ataskaitoje atsižvelgiama į atitinkamų technologijų plėtrą ir joje įvertinamas šios direktyvos taikymo srities išplėtimo tikslingumas siekiant pagerinti galimybes susipažinti su kitų rūšių kūrinių ir kitais objektais bei pagerinti prieigą asmenims, kurie turi kitas šioje direktyvoje nenumatytas negalias.

10 straipsnis

Peržiūra

1. Ne vėliau kaip 2023 m. spalio 11 d. Komisija atlieka direktyvos vertinimą ir pateikia pagrindines išvadas Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui, jei reikia, kartu su pasiūlymais iš dalies pakeisti šią direktyvą. Tokiame vertinime turi būti įvertintas pagal 3 straipsnio 6 dalį valstybių narių nustatytų kompensavimo sistemų poveikis naudos gavėjų galimybėms susipažinti su prieinamos formos kopijomis ir tarpvalstybiniam keitimuisi jomis. Komisijos ataskaitoje atsižvelgiama į atitinkamų pilietinės visuomenės veikėjų, nevyriausybinių organizacijų, įskaitant neįgaliesiems ir vyresnio amžiaus asmenims atstovaujančias organizacijas, nuomonę.
2. Valstybės narės teikia Komisijai informaciją, kurios reikia rengiant šio straipsnio 1 dalyje nurodytą ataskaitą ir 9 straipsnyje nurodytą ataskaitą.
3. Valstybė narė, turinti pagrįstų priežasčių manyti, kad šios direktyvos įgyvendinimas padarė didelį neigiamą poveikį komerciniam kūrinių ar kitų objektų prieinamumui prieinama forma naudos gavėjams, gali atkreipti Komisijos dėmesį į šį klausimą kartu pateikdama visus reikiamus įrodymus. Komisija atsižvelgia į tuos įrodymus, rengdama 1 dalyje nurodytą ataskaitą.

11 straipsnis

Perkėlimas į nacionalinę teisę

1. Valstybės narės užtikrina, kad įsigalioję įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad šios direktyvos būtų laikomasi, ne vėliau kaip 2018 m. spalio 11 d. Jos nedelsdamos pateikia Komisijai tų teisės aktų nuostatų tekstą.

Valstybės narės, priimdamos tas nuostatas, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų pagrindinių nuostatų tekstus.

12 straipsnis

Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną po jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

13 straipsnis

Adresatai

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta Strasbūre 2017 m. rugsėjo 13 d.

Europos Parlamento vardu

Pirmininkas

A. TAJANI

Tarybos vardu

Pirmininkas

M. MAASIKAS